

Statsbudsjettet 2021, Samferdselsdepartementet
Kapittel 1360, postene 01, 30 og 45

Innspill til budsjettbehandlingen i Stortingets transport- og kommunikasjonskomité

Kystverkets fyrstasjoner – bevaring gjennom ny bruk

De fleste norske fyrstasjoner er eid av Kystverket. Etaten har ansvar for 114 fyr, både som navigasjonsinnretninger og som kulturminner. Hele 68 av disse fyrene er fredet, og flere andre har lokal/regional vernestatus. I 2006 vedtok Stortinget at Kystverket ikke skal avhende fyr, men heller leie ut den delen av bygningsmassen som det ikke lenger er operativ bruk for¹. Leietagerne er et bredt spekter av foreninger, offentlige etater og private aktører, og forutsetningen er at allmennheten sikres tilgang til fyrene. Det løpende vedlikeholdet er et spleiselag mellom eier og leietager, og frivilligheten gjør en avgjørende innsats for at strategien om bevaring gjennom ny bruk kan realiseres. NFHFs 90 medlemsfyr, de fleste av dem eid av Kystverket, bekoster vedlikeholdstiltak og drift, og i 2019 ble det i tillegg gjort dugnadsarbeid som kan verdsettes til 16,5 millioner kroner.

Vedlikeholdsetterslep på 480-650 millioner²

I januar 2020 informerte tidligere samferdselsminister Jon Georg Dale om at «Regjeringa har dei seinare åra [...] auka vedlikehaldsinnsatsen på fyrstasjonane»³. Innsatsen er tydeligvis ikke økt nok, for vedlikeholdsetterslepet har eskalert kraftig. Ved utgangen av 2018 ble det tekniske oppgraderingsbehovet tallfestet til 480-650 millioner. Av dette er rundt 325 millioner knyttet til fredede fyr. Multiconsult, på oppdrag fra Kystverket, fastslår at oppgraderingsbehovet (ved indeksjusterte verdier) «har steget jevnt siden 2014, med et betydelig hopp fra 2016 til 2018». Hoppet utgjorde omtrent 80 millioner. Videre påpekes det at i nevnte toårsperiode økte det mest umiddelbare behovet mest, altså utbedringer som må foretas innen 0-5 år.

	Fyrtårn	Fyrbygning med lykt	Bolig	Maskinhus	Uthus	Naust	Landing (brygge)	Kran	Samlet [mill kr]
Fredet									
0-5 år "Må-tiltak"	18	20	35	9	3	8	14	4	111
6-10 år "Bør-tiltak"	69	22	68	15	16	11	11	1	214
Ikke fredet									
0-5 år "Må-tiltak"	3	30	15	5	4	5	54	6	123
6-10 år "Bør-tiltak"	6	19	9	4	5	4	65	1	114
Samlet									
0-5 år "Må-tiltak"	21	50	50	14	7	12	68	11	234
6-10 år "Bør-tiltak"	75	41	77	19	21	15	77	3	328

Per desember 2018: Vedlikeholdsetterslepet ved Kystverkets fyrstasjoner⁴. Ny rapport er ventet vinteren 2020.

I 2020 budsjetterte Kystverket med 31 millioner til vedlikehold av fyrstasjoner⁵, altså ni millioner mindre enn den årlige økningen i vedlikeholdsetterslepet fra 2016 til 2018.

¹ St.prp. n2. 29 (2006-2007): <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stprp-nr-29-2006-2007-/id442030/>

² Multiconsult. «Kartlegging av fyrbygninger 2018: Teknisk tilstand og teknisk oppgraderingsbehov». Upublisert rapport. Kystverket. 2018.

³ Skriftlig spørsmål fra Arne Nævra (SV) til samferdselsministeren. Dokument nr. 15:680 (2019-2020): <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=78344>

⁴ Multiconsult. «Kartlegging av fyrbygninger 2018», s. 21.

⁵ Opplysninger fra Kystverkets Senter for eiendom og kultur, 19.10.2020.

31. mars i år bevilget Stortinget 100 millioner ekstra til Kystverket, som del av de økonomiske tiltakene i møte med virusutbruddet⁶. Det er flott at 48 millioner av potten har blitt styrt til fyrstasjoner, men forstemmende at 6 av millionene er avsatt til å rive et vernet fyr hvor lokale gründere ønsker å starte reiselivsvirksomhet. Riving av Skalmen fyr i Møre og Romsdal er inntil videre stanset av Smøla kommune og fylkeskommunens kulturdirektør og fylkeskonservator. Saken illustrerer at utfordringene ved fyr-forfall ikke kan løses kun ved å tilføre midler, midlene må øremerkes bevaring og utvikling av eiendommene.

Kompetansebehov og øremerking av midler

Fra 1. januar 2021 omorganiseres Kystverket. Senter for eiendom og kultur, som har hatt overordnet ansvar for forvaltningen av fyrene, skal avvikles. To av sentrets fagstillinger innen kulturminnevern står nå ubesatt, og det er uvisst om de vil bli videreført i den nye planleggingsavdelingen under «Rederi, fyr og sjømerking». NFHF stiller spørsmål ved at fyr-vedlikehold, og nedprioritering av vedlikehold, skal avgjøres kun etter interne vurderinger i Kystverket. Ikke minst nå som det er fare for at det interne fagmiljøet svekkes. Føringerne i kulturminnelovgivningen, fredningsvedtak og forvaltningsplaner bør ikke etterprøves av etaten. Det er på tide at en uavhengig faginstans inkluderes i løpende vurderinger. Et styrket fagmiljø i Kystverkmusea kunne hatt en slik rolle, forutsatt at knytningen til vedlikeholdsapparatet i Kystverket ikke er for tett.

Faren for svekkede, faglige prioriteringer rundt fyrstasjonene bidrar til NFHFs råd til Transport- og kommunikasjonskomiteen:

- **Midler til vedlikehold og tilrettelegging av fyrstasjoner bør skilles ut på egen post under Kystverkets budsjettkapittel 1360.**
- **Det bør bevilges minst 200 millioner kroner til formålet i 2021.**

NFHF har i mange år observert at Kystverket ikke styrer tilstrekkelige ressurser til fyrstasjonene, tross sektoransvaret etaten har for disse viktige kulturminnene. Det store vedlikeholdsetterslepet bør gradvis innhentes, og det må legges til rette for ny bruk ved fyrene hvor det er mulig. Vi har en kjede av unike fyreiendommer langs hele kysten, som er kraftsentre for kystkulturen, friluftslivet og reiselivsnæringen. Og ikke minst: De gir oss levende møter med Kystverkets arbeid for å sikre sjøferdselen opp gjennom historien.

André Schau
for styret i Norsk Fyrhistorisk Forening

Elisabeth Carrera
Organisasjonsrådgiver, Norsk Fyrhistorisk Forening

Om Norsk Fyrhistorisk Forening

NFHF arbeider for bevaring og ny bruk av norske fyr, hvorav 83 er fredet og flere har lokal/regional vernestatus. Vi er interesseorganisasjon for forvalterne av 90 fyr langs hele kysten og nettverk for alle som er interessert i fyr, kystkultur og kulturminnevern.

⁶ Innst. 216 S (2019-2020): <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2019-2020/inns-201920-216s>